

DENOMINACIÓ:	CAN SERRA	NÚM.ELEMENT:	029	5/5
ADREÇA/LOCALITZACIÓ	Lluís Companys	TIPUS DE VIA:	Avinguda	
AUTOR:				
FITXA CADASTRAL:	08158A002000070001MW			

(Continua Notícies Històriques)

Antiga pagesia situada al caient de la falda suau, a la cara de ponent, del carener homònim que puja pel carrer Major i l'antiga camí d'aquesta casa.

ELEMENTS MASIA:

Lledoners: estan al costat de llevant, n'hi ha 4, el més antic està a la cara nord, té una part esqueixada, amb una volta de canó de quasi 4 metres. Té un al seu costat de quasi 3 metres de canó. I els altres dos vora el camí d'arribada, però són més petits.

Era: situada al davant de la casa, de forma lleugerament arrodonida i amb lliça de totxo a plec de llibre.

Mina: el seu recorregut és molt llarg i arriba fins a les basses de casa. És un a mina molt bona, de gran abundor d'aigua. Feta de volta amb la mateixa terra, més tard la bastiren amb volta de maó.

ANNEX 4.

LEGISLACIÓ I NORMATIVA ARQUEOLÒGICA

ANNEX - LEGISLACIÓ I NORMATIVA ARQUEOLÒGICA

La present recopilació legislativa s'ocupa de la regulació de les relacions entre les persones físiques o jurídiques que intervenen durant la realització dels estudis arqueològics citats i es mostra la documentació de constatació que s'ha de generar.

INTERVENCIÓ DE PERSONES FÍSiques O JURÍDIQUES

Les persones físiques o jurídiques que intervenen en la realització dels treballs arqueològics als que fa referència aquesta legislació són:

- **Adjudicatari:** és l'empresa responsable de l'execució dels estudis arqueològics relatius al contracte de consultoria i assistència tècnica.

- **Director tècnic i científic de l'estudi arqueològic:** és la persona o persones que, mitjançant una resolució de la Direcció General del Patrimoni Cultural, està o estan autoritzades a dirigir i executar una intervenció arqueològica. Tots els drets i deures d'aquesta persona davant l'administració competent es troben redactats a la Llei 9/1993 de patrimoni cultural català i en el decret 78/2002 del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic de Catalunya. Aquest agent és proposat i aportat per l'Adjudicatari.

- **Tècnic del Servei d'Arqueologia i paleontologia (SAP en endavant) de la Direcció General del**

Patrimoni Cultural (DGPC en endavant): La DGPC és l'organisme encarregat de gestionar el coneixement i la protecció del patrimoni cultural en general i l'arqueològic concretament (entre d'altres).

Pel que fa al patrimoni arqueològic, una sèrie de tècnics, anomenats *territorials*, gestionen i controlen les intervencions arqueològiques que es realitzen sobre el territori.

Cada *territorial* gestiona una sèrie de comarques. Aquest tècnic és l'encarregat de redactar l'informe que servirà per a que el Director General del Patrimoni Cultural autoritzi o no una intervenció arqueològica.

- **Direcció Facultativa d'una obra:** és la persona o grup de persones que dirigeixen una actuació sobre el terreny. Són els màxims responsables de l'obra i els que tenen capacitat per prendre decisions que afectin el curs de la mateixa.

CONSIDERACIONS PRÈVIES

Els estudis arqueològics en un territori sovint posen de manifest l'existència de restes arqueològiques fins al moment desconegudes i que des del moment en que són localitzades passen a formar part del patrimoni cultural de Catalunya. És en aquest moment que són considerades elements patrimonials adscrits a un territori. Qualsevol actuació o planejament urbanístic haurà de tenir en compte la seva presència. Per tant, haurà d'haver-hi coherència entre la proposta final urbanística i les estratègies encaminades a la protecció, coneixement i divulgació del patrimoni arqueològic definides per la DGPC.

La incorporació dels aspectes patrimonials en general i arqueològics en concret en la discussió urbanística, pretén arribar a la millor solució en relació a l'encaix del planejament i el desenvolupament d'una urbanització projectada. Aquest resultat s'obté per mitjà de l'anàlisi i formulació conjunta dels diferents equips que intervenen tant en la redacció d'un planejament com en la seva execució final.

Els estudis arqueològics recullen, en l'ordre que exposa la legislació, l'anàlisi històricopatrimonial i les mesures correctores considerades adients per a la protecció del patrimoni arqueològic.

DOCUMENTACIÓ BASE PER A LA REALITZACIÓ DELS TREBALLS

La documentació base per a la realització dels treballs arqueològics per part de l'adjudicatari la lliurarà a la Generalitat en funció dels treballs objecte de l'encàrrec o contracte.

La empresa o particular que promou l'obra facilitarà la documentació següent:

- Dades administratives (nom del projecte, núm. de codi, ...).
- Plànols del sector (de situació general, vialitat, zonificació, cadastral, perfils longitudinals, fotografia aèria...). Aquests es lliuraran en funció de les dades de les que es disposi.

- Ortofotomapes, si és possible georeferenciats, de la zona on s'efectuarà la intervenció arqueològica.
- Informes tramesos des de l'administració local o autonòmica competent i que faci referència a la presència de patrimoni cultural arqueològic en una zona determinada, i les mesures que cal prendre.

MARC LEGAL

Introducció

Tota actuació sobre el patrimoni cultural s'emmarca dins d'un marc legal que legisla sobre tots aquells elements que el poden afectar. L'aplicació de la normativa indica en tot moment el camí a seguir en relació al patrimoni arqueològic, ja que s'estableixen els criteris que l'administració local i autonòmica estima adients per a la protecció, recerca i difusió en aquest àmbit del patrimoni cultural.

La legislació existent a Catalunya pretén tres objectius clars vers el patrimoni: la protecció, la recerca i la difusió. Per tant, són unes lleis i/o reglaments garantistes que impliquen l'aplicació de polítiques encaminades a aconseguir els objectius ja citats.

La legislació que regeix el desenvolupament dels estudis arqueològics es poden dividir en dos grans grups: la legislació urbanística i la legislació cultural.

a) Legislació Urbanística:

- Decret legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprovà el *Text refós de la Llei d'Urbanisme* (DOGC 4436, 28.07.05)
- Decret 305/2006, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el *Reglament de la Llei d'Urbanisme (4682, 24.07.06)*.

b) Legislació Cultural:

- Llei 9/1993 de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català (DOGC núm 1807).
- Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de Protecció del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic (DOGC núm 3594).

Legislació urbanística

Des del punt de vista urbanístic, el marc legal es troba en les següents normatives:

- Decret legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprovà el *Text refós de la Llei d'Urbanisme* (DOGC 4436, 28.07.05)
- Decret 305/2006, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el *Reglament de la Llei d'Urbanisme (4682, 24.07.06)*

L'article 3.1 de la Llei d'Urbanisme defineix que la sostenibilitat es basa, entre d'altres coses, en la conservació dels valors històrics i arqueològics d'un territori.

"Concepte de desenvolupament urbanístic".

*1. El desenvolupament urbanístic sostenible es defineix com la utilització racional del territori i el medi ambient i comporta conjuminar les necessitats de creixement amb la preservació dels recursos naturals i dels valors paisatgístics, **arqueològics**, històrics i culturals, a fi de garantir la qualitat de vida de les generacions presents i futures." Per una altra banda és important l'article 9.3 de la mateixa Llei, que estableix unes directrius pels planejaments, i on es destaca que el *planejament urbanístic ha de preservar el patrimoni cultural i no ha de comportar un demèrit per les restes arqueològiques existents. "El planejament urbanístic ha de preservar els valors paisatgístics d'interès especial, el sòl d'alt valor agrícola, el patrimoni cultural i la identitat dels municipis, i ha d'incorporar les prescripcions adequades perquè les construccions i les instal·lacions s'adaptin a l'ambient on estiguin situades o bé on s'hagin de construir i no comportin un demèrit per als edificis o les restes de caràcter històric, artístic, tradicional o **arqueològic**."**

Altres parts de la Llei d'urbanisme com són l'article 34.6, el 39.2, el 48.1 i el 49 introdueixen igualment elements que van encaminats a la protecció del patrimoni cultural en general i l'arqueològic en concret davant dels planejaments urbanístics. És molt important tenir present en aquests casos els *Plans d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM)*. Aquests, per normativa contenen un catàleg del patrimoni cultural existent a cada municipi. Els béns arqueològics també es troben en aquests

catàlegs, els quals plantegen la descripció de cada bé, així com la protecció que se li dona (protecció a nivell municipal, autonòmica o estatal). La protecció establerta condiona les actuacions urbanístiques que es puguin dur a terme sobre un territori. Així queda establert en l'article 58.2 de la Llei d'Urbanisme i en l'article 75 del

Reglament de la Llei d'Urbanisme.

Legislació del patrimoni cultural

També cal preveure altres lleis i normatives provinents de la protecció del patrimoni cultural en general i l'arqueològic en concret. Aquestes normes defineixen el patrimoni arqueològic, estableixen el que s'entén per una actuació arqueològica, així com el tipus i classe d'intervencions arqueològiques existents.

Altrament, contemplen en el seu articulat una sèrie de condicionaments sobre el territori en el qual se situen els béns arqueològics. L'article 5 de la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català (en endavant Llei 9/1993) defineix com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) aquells elements del patrimoni cultural més rellevants. Els BCIN formats per restes arqueològiques són considerats *Zona arqueològica*.

També les corporacions municipals poden condicionar les actuacions sobre els béns arqueològics.

L'article 17 de la Llei indica la possibilitat de declarar Béns Culturals d'Interès Local (BCIL). Aquests elements passaran a formar part del Catàleg del Patrimoni Cultural Català.

L'article 49 de la Llei i l'article 35 del Reglament de Protecció del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic (en endavant *Reglament 78/2002*), regulen els Espais de Protecció Arqueològica (EPA). Els EPA corresponen

als espais que:

"...tot i no haver estat declarats d'Interès Nacional, per evidències materials, antecedents històrics o altre indicis, es presumeix l'existència de restes arqueològiques o paleontològiques." (Art. 49 de la Llei)

Descripció de patrimoni arqueològic

L'article 46.1 de la *Llei 9/1993*, defineix com a patrimoni arqueològic els següents elements:

"Els béns mobles i immobles de caràcter històric que per al seu estudi sigui necessària la utilització de metodologia arqueològica. També formen part del patrimoni arqueològic els elements geològics i paleontològics relacionats amb l'ésser humà i amb els seus orígens i antecedents."

El concepte "intervenció arqueològica"

L'article 47.2 de la *Llei 9/1993* i l'article 3.1 del *Reglament 78/2002* especifiquen la consideració d'intervenció arqueològica:

"Són intervencions arqueològiques els estudis directes d'art rupestre i les prospeccions, els sondeigs, les excavacions, els controls i qualsevol altra intervenció, amb remoció de terrenys o sense, que tingui per finalitat descobrir, documentar o investigar restes arqueològiques o paleontològiques."

Classes d'intervencions arqueològiques

L'article 3.2 del *Reglament 78/2002* estableix la classificació de les intervencions arqueològiques segons la raó per la qual són motivades. Així es distingeixen les següents:

- **Intervenció motivada per un projecte d'investigació:** Aquella que s'efectua dins del marc d'una investigació i que es troba avalada per una institució universitària o científica. (art 3.2 del *Reglament 78/2002*)

- **Intervenció preventiva (art 18 del Reglament 78/2002):** és aquella que es duu a terme quan:

a. *Les que es fan quan es projecta la realització d'obres o actuacions que poden afectar restes arqueològiques o paleontològiques.*

b. *Les que es fan quan, per qualsevol circumstància d'origen antròpic o natural, la protecció de les restes arqueològiques o paleontològiques o la salvació dels seus*

valors culturals requereixen una intervenció, i que no tinguin la consideració d'intervencions d'urgència.

c. La resta d'intervencions arqueològiques o paleontològiques no integrades en un projecte d'investigació i que no tinguin la consideració d'intervencions d'urgència.

- **Intervenció d'urgència:** *"...les que cal realitzar per determinar i, si escau, preservar el valor cultural de restes arqueològiques o paleontològiques que esdescobreixen durant la realització d'una obra o actuació en un indret on no hi havia indicis de l'existència de restes arqueològiques o paleontològiques."* (Art 19 del Reglament 78/2002).

TIPUS D'INTERVENCIONS ARQUEOLÒGIQUES

L'article 3.3 del Reglament 78/2002 estableix la classificació de les intervencions arqueològiques en funció del seu abast. Així es troben les diferents tipologies d'actuacions: **Prospeccions, Mostrejos/Cales/Sondeig, Controls arqueològics, Excavacions, Documentació gràfica i plàstica.**

- **Prospeccions:** *són les exploracions superficials, del subsòl o en medis subaquàtics, sense remoció de terrenys i amb recollida de materials arqueològics o paleontològics o sense, dirigides a la localització i l'estudi o l'examen de dades per detectar vestigis arqueològics o paleontològics, s'apliquin o no mitjans tècnics especialitzats.*

- **Mostrejos/Cales/Sondeig:** *són les extraccions de mostres que poden incloure remoció de terreny o recollida de materials.* Aquesta tècnica s'empra quan de forma prèvia a una actuació urbanística o arqueològica es vol obtenir dades i conèixer la realitat del subsòl. S'han determinat dos tipus de mostrejos: Prospecció arqueològica mitjançant sondeigs

Té com a objectiu la visualització del subsòl per tal de localitzar restes arqueològiques.

En el cas que aquestes no apareguin, s'ha de profunditzar fins al terreny geològic per tal de descartar amb total certesa que en el punt per on passa la rasa o cala de sondeig, no hi ha restes arqueològiques.

Aquest tipus d'actuació implica l'extracció de la capa vegetal mitjançant maquinària. Cal realitzar un rebaix del terreny fins a la localització de restes arqueològiques (aquestes no han de ser rebaixades) o bé fins a la descoberta del terreny geològic en el cas que no es documentin restes arqueològiques. En principi es duen a terme diverses rases o cales de sondeig repartides per tota la superfície a prospectar, de tal manera que siguin representatives. Normalment, en superfícies petites o dins d'edificis o solars urbans s'acostuma a realitzar cales de sondeig d'aproximadament 2 metres d'ample per 2 metres de profunditat.

A les grans superfícies és preferible la realització de rases de sondeig. Aquestes rases s'han d'efectuar de forma que cobreixin el màxim espai possible i en tots els sentits. Caldrà efectuar rases d'aproximadament 10 metres de llargada i separades entre si per 10 m. La maquinària utilitzada normalment és una retroexcavadora mixta amb pala plana de neteja. Tot i això, en casos puntuals, com ara la gran profunditat del terreny geològic o bé l'extrema compactació del terreny, també es pot utilitzar una maquinària més gran, concretament una giratòria amb pala plana de neteja. Finalment, també es pot utilitzar un tractor amb remolc de tragella. Es recomana la seva utilització quan s'han de prospectar superfícies molt extenses.

El nombre de tècnics arqueòlegs que participaran en aquest tipus d'intervenció estarà en funció del nombre de màquines que s'emprin. La proporció òptima és d'un tècnic per cada màquina. No obstant, en casos justificats la proporció podrà ser menor. També caldrà preveure la presència d'un auxiliar d'arqueòleg que recolzi la feina que efectua l'arqueòleg, sobretot si apareixen indicis de la presència de restes arqueològiques. També cal preveure la presència d'un servei de topografia que situï correctament la posició dels sondeigs o rases.

Prospecció arqueològica manual

Aquest tipus d'actuació té com a objectiu conèixer, de forma prèvia a l'excavació d'un jaciment, la seva estratigrafia, potència i cronologia.

La intervenció realitza el rebaix del terreny de manera manual. Es programa un número de cales suficient per valorar la totalitat del jaciment arqueològic.

- **Controls arqueològics:** *són les tasques de vigilància i, en determinats casos, de coordinació d'obres o treballs que pugin afectar restes arqueològiques o paleontològiques, incloses les neteges de jaciments.*

El control d'obra consisteix en la realització d'una vigilància o seguiment preventiu dels moviments de terres provocats per l'execució d'un projecte d'obra. Aquests projectes poden afectar un petit terreny o bé una gran extensió de territori. Aquest tipus d'actuació es basa en el control visual, per part d'un arqueòleg, de les obres que s'efectuen en una zona on és possible l'aparició de restes arqueològiques.

Els moviments de terres s'efectuen normalment de forma mecànica, amb la maquinària necessària per a cada actuació. El tècnic director pot proposar la utilització de la maquinària més adient possible.

- En espais petits i mitjans normalment s'utilitzen màquines de poca grandària o bé màquines retroexcavadores mixtes. En espais arqueològicament fèrtils aquesta maquinària haurà d'anar equipada amb pales planes (sense punxes). D'aquesta forma es garanteix la localització de restes arqueològiques, ja que són eines més acurades i no malmeten de forma agressiva els elements arqueològics existents.

- En casos de grans extensions de superfície, l'extracció de la coberta vegetal s'acostuma a fer amb maquinària de gran tonatge, tipus *giratòries o tragelles*. Aquest tipus d'extracció de terres és força agressiu, ja que aquestes màquines tenen la capacitat d'extreure molts metres cúbics amb un sol moviment. Aquesta situació obliga a l'arqueòleg a realitzar una tasca molt més exhaustiva. De totes formes, i sempre que sigui possible, es recomana la presència de *tragelles*, ja que tot i que tenen una gran capacitat d'evacuació de terres, el seu funcionament permet localitzar ràpidament i fàcilment les restes arqueològiques que puguin existir en una zona.

El control d'uns rebaixaments o moviments de terres s'acostumen a realitzar sota la presència d'un director tècnic. En el cas d'una zona molt extensa i on hi coincideixi diversa maquinària treballant, caldrà valorar la presència d'un segon tècnic (o varis tècnics), anomenats de suport. Aquest professional realitza les mateixes feines que el director, però es troba sota les seves ordres.

En el cas que es localitzin restes arqueològiques, aquestes s'hauran de delimitar de forma mecànica o manual i en funció de la seva entitat donaran lloc a una campanya d'excavació extensiva de les restes. El tècnic director haurà d'emetre un informe en el que es valori l'extensió, potència i característiques del jaciment, així com la programació d'una excavació arqueològica en extensió. En cas que siguin elements arqueològics de poca entitat es poden delimitar, excavar i documentar durant l'execució del mateix control arqueològic.

En el cas d'una coincidència espacial entre les restes arqueològiques localitzades i el projecte d'obra, es realitzarà una superposició en planta del citat projecte d'obra amb les restes arqueològiques localitzades.

D'aquesta forma es determinarà el grau d'afectació. Vista l'afectació, el director tècnic haurà de proposar, mitjançant un informe valoratiu, les mesures corresponents i futures actuacions. En el cas que el seguiment o control hagi donat com a resultat la no localització de restes arqueològiques, s'entendrà que el resultat és negatiu. En el moment que el director tècnic ho consideri oportú i ho justifiqui tècnicament, es donarà per finalitzada la intervenció arqueològica i es redactarà l'informe preliminar o bé la memòria.

- **Excavacions:** *són les remocions en la superfície, en el subsòl o en medis subaquàtics que es fan amb la finalitat de descobrir i investigar sistemàticament tota classe de restes arqueològiques o paleontològiques. També són excavacions els sondejos que tenen com a finalitat la comprovació de l'existència o la delimitació de vestigis arqueològics o paleontològics en un punt determinat.*

Les restes arqueològiques són diverses en tipologia i cronologia. Això comporta la necessitat d'abordar la seva documentació des d'estratègies diferents segons la realitat del jaciment arqueològic.

- **Documentació gràfica i plàstica:** *són intervencions dirigides a l'obtenció d'informació gràfica de jaciments arqueològics o paleontològics. Aquests treballs poden fer-se a través de calcs per als estudis directes d'art rupestre i mural, a Metodologia de camp*

Períodes històrics: món ibèric, món romà, tardoantiguitat, món islàmic, món medieval i modern (600 aC – 1800 dC)

Uns dels elements que diferencien aquests tipus de jaciments dels altres explicats anteriorment, a part dels elements innats a les diferents cronologies, és l'aparició en molts casos d'estructures construïdes, és a dir, aèries. En tots aquests s'ha de considerar, tal i com és establert en aquesta disciplina arqueològica, l'estudi tant del subsòl com de les restes edificades, amb totes les seves transformacions i modificacions.

Cal analitzar aquest tipus d'elements com un conjunt, la interpretació dels quals no és possible ni correcta sense un estudi global que contempli totes les disciplines metodològiques associades a l'arqueologia medieval (estudis d'arqueologia vertical de l'edifici i arqueològica al subsòl, a més de la documentació arxivística en els casos de jaciments medievals i moderns).

Les actuacions en aquest tipus de patrimoni se situen en dos apartats específics:

L'excavació arqueològica al subsòl (en espais urbans, espais a l'aire lliure, obertura de noves xarxes viàries ...)

Metodologia d'excavació:

Els jaciments arqueològics normalment no es troben en superfície sinó que es troben a certa fondària.

Aquesta situació implica, abans d'iniciar la intervenció arqueològica pròpiament dita, el **rebaix dels nivells superficials** amb mitjans mecànics i sota la direcció d'un director tècnic, especialitzat en aquestes cronologies, fins a la cota on es localitzi estratigrafia o estructures arqueològiques.

Una vegada localitzat i delimitat el jaciment arqueològic, s'inicia **l'excavació arqueològica** en extensió de les restes. Aquesta es realitzarà normalment de forma manual i sota direcció d'un director tècnic.

L'excavació arqueològica d'un jaciment implica la documentació de tota l'estratigrafia arqueològica existent (o de la que es troba afectada per un projecte d'obres) des de la superfície fins a exhaurir l'estratigrafia arqueològica, amb la localització dels nivells geològics.

L'evolució de l'excavació arqueològica pot implicar el **desmuntatge** de les restes més superficials que, tenint en compte la seva escassa entitat i per la seva situació, impedeixin o dificultin la correcta excavació i/o interpretació de les restes de fases anteriors. En aquests casos s'ha de contemplar el desmuntatge de les restes, sempre d'acord amb les resolucions i indicacions efectuades per la DGPC, previ informe arqueològic i sol·licitud oficial de desmuntatge.

El desmuntatge de qualsevol de les restes aparegudes durant la intervenció arqueològica implica l'elaboració d'un **informe de desmuntatge** explícit, elaborat pel director tècnic, on s'indicaran les característiques de les restes, cronologia i motius del desmuntatge. Aquest informe haurà de ser entregat tant a INCASÒL com al tècnic del SAP, per tal que pugui ser valorat per la DGPC.

Una vegada aprovat el desmuntatge, aquest haurà de ser dut a terme per part de l'adjudicatari, tal i com indica la normativa vigent, d'acord amb la resolució favorable de la DGPC.

Durant l'execució d'aquest tipus d'intervenció arqueològica poden aparèixer imprevistos com la consolidació/restauració "in situ" d'alguns elements mobles o

estructures, la restauració de materials arqueològics, o bé la realització d'analítiques.

Metodologia de registre

Totes les restes arqueològiques documentades al subsòl han de ser registrades segons metodologia arqueològica (sistema Harris/Carandini) durant el treball de camp. Dins aquesta metodologia és indispensable el registre planimètric de camp de totes i cadascuna de les restes exhumades, que es durà a terme amb la presència d'un tècnic dibuixant especialitat en treballs arqueològics. Aquesta planimetria inclou la realització de plantes, seccions i acotacions de totes les restes i estrats. La planimetria resultant del treball de camp haurà de ser posteriorment objecte de la digitalització i tractament informàtic al despatx. Aquest procés ha d'incloure òbviament, l'elaboració de la planimetria històrica que defineixi i expliqui la cronologia, fases i evolució històrica del jaciment.

En cas que es conegui alguna referència històrica sobre el jaciment, s'haurà de realitzar una recerca arxivística de la possible documentació conservada referent al jaciment, recerca que durà a terme un arqueòleg medievalista o un tècnic documentalista. Dins les metodologies actuals emprades en arqueologia medieval i moderna, es considera la recerca arxivística com una disciplina essencial per a la correcta interpretació històrica dels elements patrimonials d'aquestes fases.

Intervencions arqueològiques en edificis històrics (castells, esglésies, masies...)

Metodologia d'excavació:

Per a la correcta interpretació i si s'escau, per a la correcta restauració/adequació arquitectònica de l'edifici és imprescindible que, dins el que es considera l'estudi arqueològic total, es dugui a terme l'aplicació del següent procediment:

- Realització, per part d'un director tècnic especialista, d'un estudi d'arqueologia vertical en el qual s'analitzen amb criteris històrics i arqueològics les diverses estructures i elements que conformen l'actual edifici. Aquesta anàlisi ha de permetre interpretar l'evolució de l'edifici, les reformes efectuades, les diverses fases constructives i també identificar les parts o els elements que, per les seves característiques o cronologia es considerin més importants per a la seva conservació. L'estudi ha d'incloure, en cas necessari, la realització de cales de sondeig en els murs (repicat de morters) que permetin observar el parament i la tipologia d'aquests.
- Realització, per part d'un dibuixant dirigit per un director tècnic, de la planimetria històrica de l'edifici, que ha de permetre la correcta documentació del conjunt, la plasmació de les diverses fases constructives i si s'escau, la representació gràfica de detall (alçats i plantes) dels elements o parts que es considerin històricament més interessants.
- Realització per part d'un arqueòleg medievalista o d'un tècnic documentalista, d'una recerca arxivística de la documentació històrica sobre l'edifici. Dins les metodologies actuals emprades en arqueologia medieval i moderna, es considera la recerca arxivística com una disciplina essencial per a la correcta interpretació històrica dels elements patrimonials associats a aquestes fases.
- Realització d'una Intervenció arqueològica al subsòl de l'edifici:
- Sondeigs manuals, dirigits per un director tècnic, en diversos punts de l'edifici per tal de determinar l'estratigrafia i característiques arqueològiques del jaciment. La realització d'aquests sondeigs ha de permetre descartar l'excavació d'espais concrets on es posi de manifest la inexistència de nivells o restes arqueològiques. La potència rebaixada dels sondeigs haurà d'arribar fins a la localització de l'estrat geològic.
- Excavació en extensió dirigida per un director tècnic especialista. Els rebaixaments inicials dels nivells superficials es podran efectuar mecànicament, sempre que es tracti de paviments i/o nivells de runa recents. Es rebaixaran aquests nivells fins a la localització d'estructures o estratigrafia arqueològica. Un cop rebaixats els nivells superficials i documentades les primeres restes es

continuaran els treballs de forma manual, rebaixant paulatinament el terreny fins a exhaurir els nivells arqueològics i localitzar els nivells geològics.

L'evolució de l'excavació arqueològica pot implicar el **desmuntatge** de les restes més superficials que, tenint en compte la seva escassa entitat i per la seva situació, impedeixin o dificultin la correcta excavació i/o interpretació de les restes de fases anteriors. En aquest cas, s'ha de contemplar el desmuntatge de les restes, sempre d'acord amb les resolucions i indicacions efectuades per la Direcció General del Patrimoni Cultural, previ informe arqueològic i sol·licitud oficial de desmuntatge. El desmuntatge de qualsevol de les restes aparegudes durant la intervenció arqueològica implica l'elaboració d'un **informe de desmuntatge** explícit, elaborat pel director tècnic, on s'indicaran les característiques de les restes, cronologia i motius del desmuntatge. Aquest informe haurà de ser entregat al tècnic del SAP, per tal que pugui ser valorat per la DGPC.

Una vegada aprovat el desmuntatge, aquest haurà de ser dut a terme per part de l'adjudicatari, tal i com indica la normativa vigent, d'acord amb la resolució favorable de la DGPC.

Durant l'execució d'aquest tipus d'intervenció arqueològica poden aparèixer imprevistos com la consolidació/restauració "in situ" d'alguns elements mobles o estructures, la restauració de materials arqueològics, o bé la realització d'analítiques. En aquests casos la DGPC, determinarà la realització o no d'aquestes feines. En cas afirmatiu l'adjudicatari haurà de garantir l'execució d'aquestes feines amb la màxima brevetat possible.

Metodologia de registre:

Totes les restes arqueològiques documentades al subsòl han de ser registrades segons metodologia arqueològica durant el treball de camp. Dins aquesta metodologia és també indispensable el registre planimètric de camp de totes i cadascuna de les restes exhumades, que es durà a terme amb la presència d'un tècnic dibuixant especialitat en treballs arqueològics. Aquesta planimetria inclou la realització de plantes, seccions i acotacions de totes les restes i estrats. La planimetria resultant del treball de camp haurà de ser posteriorment objecte de la digitalització i tractament informàtic al despatx. Aquest procés ha d'incloure òbviament, l'elaboració de la planimetria històrica que defineixi i expliqui la cronologia, fases i evolució històrica del jaciment.

En cas que es conegui alguna referència històrica sobre el jaciment, s'haurà de realitzar una recerca arxivística de la possible documentació conservada referent al jaciment, recerca que durà a terme un arqueòleg medievalista o un tècnic documentalista. Dins les metodologies actuals emprades en arqueologia medieval i moderna, es considera la recerca arxivística com una disciplina essencial per a la correcta interpretació històrica dels elements patrimonials d'aquestes fases.

LA TRAMITACIÓ DEL PROCEDIMENT ARQUEOLÒGIC I PRESENTACIÓ DE LA DOCUMENTACIÓ

Tota intervenció arqueològica presenta un procediment que comença per la redacció de les feines que s'han de portar a terme, continua amb una demanda d'autorització per a una intervenció arqueològica i finalitza amb l'entrega de la memòria científica.

Redacció del projecte executiu de les feines d'intervenció

Anomenarem projecte executiu al projecte que inclou la descripció i la valoració de les feines de camp i de gabinet adjudicades. Aquest projecte serà el que acompanyarà la sol·licitud de permís arqueològic que s'ha de lliurar a la DGPC.

Es redactarà aquest projecte quan aquest sigui objecte del contracte. En cas que aquest no es sol·liciti expressament el projecte que caldrà acompanyar a les sol·licituds de permís arqueològic seran els de l'apartat 7.2.

Els documents del projecte inclourà:

- Memòria
- Plànols
- Plec de Condicions

- Pressupost

L'índex mínim haurà de ser:

A. Memòria

Índex

1 Memòria Descriptiva

- 1.1 Antecedents
- 1.2 Informació sobre l'estat actual del terreny
- 1.3 Proposta sobre la solució adoptada
- 1.4 Director arqueològic de la intervenció
- 28
- 1.5 Carta acceptació de la direcció
- 1.6 Sol·licitud permís
- 1.7 Ocupacions temporals
- 1.8 Normativa vigent aplicable al projecte
- 1.9 Terminis d'execució de les obres
- 1.10 Classificació de l'adjudicatari
- 1.11 Fórmula de revisió de preus
- 1.12 Seguretat i salut
- 1.13 Pressupost

2 ANNEXOS

- 2.1 Annex Intervencions arqueològiques prèvies
- 2.2 Annex Real Decret 78/2002, de 5 de març, de reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.
- 2.2 Annex Seguretat i Salut

B. Plànols

Índex

Situació i emplaçament

Planta topogràfica

Feines d'intervenció arqueològica executades

Planta topogràfica amb les feines d'intervenció arqueològica a realitzar

Planejament proposat amb les feines d'intervenció arqueològica a realitzar

Planta de seguretat i salut

C PLEC DE PRESCRIPCIONS

D PRESSUPOST

Amidaments

Quadre de preus núm. 1

Quadre de preus núm. 2

Pressupostos parcials

Resum de pressupostos

Memòria

Està formada per la memòria descriptiva i els annexos. Descriu els antecedents del projecte, assenyala les necessitats a satisfer, exposa i justifica les solucions que s'adopten, indicant els criteris de tot ordre que s'han de tenir en compte en la redacció del projecte. Aquest document ha de tenir la suficient claredat i ha d'arribar fins a una concreció tal, que la seva sola lectura doni un coneixement exacte del que es vol executar.

Memòria Descriptiva

Antecedents

Es farà referència a tots els antecedents històrics i arqueològics de la intervenció. També caldrà fer referència als antecedents relacionats amb la redacció del projecte urbanístic que puguin estar relacionades amb la intervenció.

Estat actual del terreny

Es descriuran tots aquells elements que conformen i caracteritzen la zona objecte de transformació, complementant la base topogràfica.

Es definiran els límits geogràfics del sector de la manera més detallada possible s'incorporarà la superfície del sector i de la fase a desenvolupar.

Proposta sobre la solució adoptada

En aquest apartat s'enumeraran i descriuran les solucions adoptades per a la redacció del projecte d'intervenció arqueològica. Haurà d'incloure:

- Motius i objectius de la intervenció arqueològica. Caldrà presentar la informació relacionada amb el planejament si n'hi ha.
- Programa dels treballs, mètode i tècniques que s'empraran
- Descripció dels mitjans humans i tècnics que seran necessaris per a l'actuació i durada prevista dels treballs

Director arqueològic

Titulació i dades personals i professionals del director/a o directors/res de la intervenció i la seva acceptació.

Acceptació de la direcció

Acceptació de la direcció signada pel director/a o directors/res

Sol·licitud permís

S'haurà d'incloure el formulari de permís per a una intervenció arqueològica de la DGPC signada per les parts.

Ocupació temporal

En aquest apartat s'ha de fer referència a tots aquells terrenys de l'àmbit del sector. I incloure el permís d'actuació en els solars.

Normativa vigent aplicable al projecte

Incloure tota la normativa vigent.

Termini d'execució de les obres

S'indicarà la durada prevista de les feines.

Formula de revisió de preus

S'indicarà la fórmula de revisió de preus que pertoqui, d'acord amb el que estableix l'article de la Llei de Contractes de les Administracions Públiques.

Seguretat i salut

En els projectes que sigui necessari la incorporació de l'estudi de seguretat i salut, es justificarà la seva inclusió i es relacionaran l'articulat i la llei que ho regula.

Pressupost

Es detallarà amb números i lletres el pressupost d'execució material, el pressupost de contracta i el

pressupost global per a contracta que resulta de l'aplicació de l'IVA corresponent, tot especificant els percentatges que s'apliquen per arribar a cada pressupost.

Annexos

Annex Intervencions arqueològiques prèvies

En aquest annex es posaran tots els informes, memòries i qualsevol feina arqueològica que es disposi sobre el sector o voltants.

Annex Real Decret 78/2002, de 5 de març, de reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

En aquest annex caldrà incloure el Real Decret 78/2002 de 5 de març.

Annex Seguretat i Salut

Inclourà l'estudi de seguretat i salut adaptat al projecte en redacció i d'acord amb el Reial Decret 1627/1997, de 24 d'octubre, pel qual s'estableixen les disposicions mínimes de seguretat i salut en les obres de construcció. Sempre que el pressupost de contracte sigui superior als 261.800€, es recomanable incloure l'estudi de seguretat i salut. Contindrà una memòria, els plànols de situació, planta i detalls corresponents, el plec de condicions de seguretat i salut i el pressupost.

Plànols

Inclourà tots els dibuixos i croquis necessaris per al perfecte enteniment i execució de l'obra. Contindran la descripció gràfica de totes les feines. El projecte executiu haurà d'incloure tota la documentació que l'article 15 del Reglament de Protecció del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic especifica. Serà confeccionat per l'adjudicatari i es farà arribar a INCASÒL en un termini de 10 dies després de la

comunicació d'adjudicació, juntament amb la sol·licitud de permís per a la realització d'intervencions arqueològiques a la DGPC.

La sol·licitud:

La sol·licitud de permís per a la realització d'intervencions arqueològiques s'ha de presentar segons model de la DGPC (veure annexes, apartat 14.1)

La tramitació:

El SAP de la DGPC examina la sol·licitud i comprova si la intervenció proposada és adequada i suficient.

La resolució:

La persona titular de la DGPC, a proposta del tècnic territorial del SAP, resol la sol·licitud en el termini de vint dies. La falta de resolució expressa té efectes desestimatoris. La resolució d'autorització ha d'indicar el termini en què s'ha de realitzar la intervenció i el lloc de dipòsit provisional de les restes.

Sol·licitud, tramitació i resolució per a l'autorització d'intervenció arqueològica

En cas que l'objecte del contracta no inclogui la redacció del projecte executiu la sol·licitud i tramitació de l'autorització de les intervencions arqueològiques s'hauran de gestionar segons els criteris exposats en aquest apartat.

La sol·licitud:

Les sol·licituds d'autorització per a la realització d'intervencions preventives s'han d'adreçar a la DGPC i s'hi ha d'adjuntar la documentació següent (Art. 15 del Reglament):

a. Un projecte en el qual s'han d'indicar les raons, les circumstàncies, l'obra o actuació que motiven la intervenció preventiva. En aquest document hi ha de constar la següent informació:

- Situació: Descripció general i de detall de la zona on es projecta actuar. Aquesta informació haurà d'anar acompanyada de plànol de situació general, topogràfic de detall i si és possible, planta del planejament.

- Antecedents històrics i arqueològics a la intervenció.

- Motius i objectius de la intervenció arqueològica. Caldrà presentar la informació relacionada amb el planejament, si n'hi ha.

- Programa dels treballs, mètodes i tècniques que s'empraran.

- Descripció dels mitjans humans i tècnics que seran necessaris per a l'actuació i durada prevista dels treballs.

- Annex de planimetria.

b. Pressupost detallat de la intervenció.

c. Titulació i dades personals i professionals del/de la director/a directors/directores de la intervenció i la seva acceptació.

d. Formulari per a la sol·licitud de permís per a una intervenció arqueològica.

e. Acceptació de la direcció arqueològica per part del director/a o directors/res. Aquesta informació serà confeccionada per l'adjudicatari i s'haurà de fer arribar per registre a la Direcció General de Patrimoni Cultural.

La tramitació:

El SAP de la DGPC examina la sol·licitud i comprova si la intervenció proposada és adequada i suficient.

La resolució:

La persona titular de la DGPC, a proposta del tècnic territorial del SAP, resol la sol·licitud en el termini de vint dies. La falta de resolució expressa té efectes desestimatoris. La resolució d'autorització ha d'indicar el termini en què s'ha de realitzar la intervenció i el lloc de dipòsit provisional de les restes.

Informe de seguiment

En intervencions que es perllonguen en el temps, l'adjudicatari haurà de presentar, si se'l requereix, informes periòdics de seguiment de la intervenció arqueològica. La periodicitat demanada estarà en funció de les demandes del tècnic de la DGPC. Aquest informe haurà de seguir el model exposat a l'apartat d'annexes.

Informe preliminar